HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה ו.

חמים בדרכיו. עניו ופפל רוח: **לדיק כמעשיו.** בלע חמס: **לגומא נעלמא.** לעמוד עמו י"ב מדמים בחיבה ומיהו טריפה לא תעייל שלא תמות ובטל הגומא מבל זקן וסרים שפיר דמי הקמשמע לן: **הן ואידיהן.** שלשה ולא הוו להו שלש שני ימים קודם: **או דלמא הן שלשה לבד החיל: חנא נמי שלשה לאחריהן.** מע"ג דליתנהו חלא שנים דהא מצינן לחיל בהדי קמאי קני להו לבתראי נמי ג' וקא מצית לחיל בהדייהו: **יום א'.** **לדברי רבי ישמעאל לעולם חמור.** לעשות עמהן משא ומתן ג' ימים לפני יום ל' וג' ימים לאחריו הרי כל השנת כולה: **לרבנן וחמשה.** לביעי בשנת וחמישי בשנת: **ח' ימים לפני.** תקופת טבת הוי לידיהן כל שמונה: **ושימנך.** דלא תימת קלנדא לפני התקופה וסטרונלייא לאחר התקופה: **לאחר וקדם לרבני.** לאחר כתיב בריבת ומתניתין נמי לחיל דלאחר התקופה חנא בריבת: **ואי ס"ד.** יום חיל קא מצית במתניתין עם ימים שלפניו: **עשרה.** ימים הוו להו ואמאי קתני שלשה עשרה בעי למתני מאחר דקי"ל דשמונה ימים מוכח ימי החיל: **ליתני לידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים.** לאחר ולחת ושמשה דשמעת שכי כשמגיעין ימי לידיהן לאסור שלשה ימים משמש ואחנם ולמה לי למיתני לפני דשמעת לפני החיל שלשה: **וכי תימא נהכי חנא לפני למעוטי לאחר.** לאי הוה חני שמעת לא הוה ידעינן הנך שני ימים לבד החיל אחי אי לפני אי לאחר ולהכי חנא לפני למעוטי לאחר: **ליתני לידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים לפניהם.** אסורין לדשמעת דחנא דיקן בלידיהן חייבי לגא מלא אלבד בשתני לאסור כלל ס"ם כל הנך ג' דקתני בשתני לגא אלפני קאי ולידיהן ממילא משמע דכ"ש לאסור והן לגא לידיהן קתני: **משום הרווחה.** דרווח ואזיל ומולה לעבודת כוכבים ועבר ישראל משום[ה] לא ישמע על פיך (שמות כג): **ולפני עור.** דמזיין ליה בהמה ומקריבה לעבודת כוכבים ובני נח נטוון עליה להיות אחת משבע מצות בד' מיתות בסנהדרין (דף נו.) ונהי דאמרן[ו] עמד והסירן מיהו אל יעברו על ידיך שהרי עתידין הן ליתן את הדין על שאין מקיימין אותן ואע"פ שאין להן שכר בקיומם [ז] ואהני קא עבר ישראל משום ולפני עור לא תתן מכשול [ח](בחילול שבת משום ממנות חפלך ודבר דבר [ישעיה מח]): **דאיכ ליה בשמה.** לעובד כוכבים להקריב ואי לא מזיין ליה ישראל אפ"ה פלא ליה בדידיה: לא

אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איבא למימר. פירוש ולדידיה מצטריך מכל אחי למעט טריפה ות"ת טריפה נמי היכי מימעט' מהאי קרא הא מצן לאתת ליה טריפה יולדת כל שכן לאתת ליה נמי טריפה מיה לאפילו למאן דאמר טריפה אינה יולדת אמר

אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איבא למימר אמר קרא [1]אתך בדומין לך ודלמא נח גופיה טריפה הוה [2]תמים כתיב ביה ודלמא תמים בדרכיו היה [2]צדיק כתיב ביה דלמא תמים בדרכיו צדיק במעשיו הוה לא ס"ד דנח גופיה טריפה הואי דאי ס"ד דנח טריפה הוה א"ל רחמנא כוותך עייל שלמין לא תעייל והשתא דנפקא ליה מאתך לחיות זרע ל"ל אי מאתך הוה אמינא לצוותא בעלמא ואפילו זקן ואפילו סרים כתב רחמנא זרע איבעיא להו שלשה ימים הן ואידיהן או דלמא הן בלא אידיהן ת"ש [3]ר' ישמעאל אומר שלשה לפניהם ושלשה לאחריהן אסור אי ס"ד הן ואידיהן קיימין מליבא דמ"ד טריפה יולדת ות"ש טריפה היכי ממעטינן ושמע ינ"ל דמכל אחי מיצטריך למעט ממוסר מאבר לחי לא כתיב חלא לאתך הוה מוקמינן ליה לממוסר אבר ולא לטריפה דמסתבר טפי למעוטי ממוסר אבר דמתים מטריפה דלא מציפה שתין כתן חסרון וגם יש הרבה טריפות שאינן ניכר כר"ש והא דאמר לעיל (דף ה:) סתי מיבעי ליה למעוטי טריפה אס כן מאמע דמסתבר טפי למעוטי טריפה היינו ממיעוט דכל החי שלאתר אידיהן ממוסר אבר כגון חוזן וכיוצא בו בניה גמור הוא שאבר הגוף כדפריסית לעיל: **ודלמא** נח גופיה טריפה הוה. ותע"ג שתי לאתר מכתן שתים רצות מ"מ בתוחה שאם לא היה יודע אם היה טריפה או שלא שיעה מלהניח טריפה מטעם דומין לך ולא ניהנית תירוץ זה דע"כ לא הזהירו אלא מטרפות הגלוי וניכר דבטרפות שבסתר לא היה יכול להבחין אלא ש"מ להשתא קאי כמ"ד חיה [4] דקסבר טריפה חיה מדע להא קיימין מליבא דמ"ד טריפה יולדת ולדידיה טריפה נמי חיה [5]: **תמים כתיב ביה.** ות"ת גבי קרבן (מנחות דף ס:) למה לנו מלריכין תן הבקר להוליף טריפה תיפוק לי' מתמים וי"ל דהאמ בשבת הוא למדרש תמים ולא בעל מום דמגוחה לגבוה יותר מטרפות מדע דבעל מום מגוחה הוא ביותר דכתיב גבי בעלי מומין לגבוה הקריבהו נא לפחתך הילך והיינו טעמא דניכר אבל טרפות ים שאינו ניכר ועוד דקרא גופיה בהדיא מעטיה תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו משמע הא אית ביה מום לא מיקרי תמים:

והשתא דנפקא לן **מאתך בו'.** ות"ת למ"ד טריפה אינה יולדת ונפקא לן טריפה מלחיות זרע ות"כ אתך ל"ל ואין לדמות לתורמיה דקרא הוא להא גבי משה דרשינן (סנהדרין דף ו:) אתך בדומין לך וי"ל דדרשינן ה"ג אתך שיהו לך ולהם לאכלה הם טפלים לך כדדרשינן (נב"מ דף קב.) ואי אתה יכול להבין מיד תביאך ובנראמת רבה דריש והיה לך ולהם לאכלה הם טפלים לך ומי אתה טפל להם: **ואי ס"ד** הן ואידיהן עשרה יומי הוו. פי' מע"ג דנשלמה ימים דקא מצית במתני' אין ימי החיל מחשבונו חלא לפעמים שיום החיל אחד או שנים או כגון חלו ניחא להשתא נקט לעולם לפני החיל אסור לשתת ולחת עמהן שלשה ימים חע"ג דלעולם עם החיל מחשבים השלשה ימים היכי קתני בתר הכי חלו הן לידיהן קלנדא דמשמע שאו אסור לשתת ולחת עמהן שלשה ימים ולית דעשרה הוו וכ"ל שים הפסק בין קלנדא לסטרונוריא לכל הפחות ג' ימים מדקאמר עשרה יומי הוו ת"כ יש שני ימים לפני קלנדא שאין בו החיל ובשבת נמי הוא דאמרינן לקמן שמ' ימים של קלנדא הם כנגד מ' ימים טובים שעשה אדם הראשון ומשמע לה עשאם מיד אחר המקופה שהרי לא היה יכול להבין מיד חריכות הימים: **אלא** ש"מ הן בלא אידיהן ש"מ. תימה לי אמאי לא קאמר אמרי' נמי דיקא דהן חלא לידיהן מדקתני חנא לפני לידיהן ג' ימים דאי ס"ד הן ולידיהן ליתני לפני לידיהן שני ימים וכי תימת דאכתי הוה מיבעי ליה מי הוה החיל בכלל פשיטא דלא מצית לפני לידיהן יום אחד קל להבין ול"ע: **הן בלא אידיהן ש"מ.** והא דאיצטריך שמואל לאמוטינן לדברי ר' ישמעאל דהא כרבנן דלא אסרי לאחריו אי נמי אשמעינן לן דאע"ג דחמשה לעולם אסור ולפני עור לא תתן מכשול. (ב) י"ל מקשין מכאן לפ"ה דאמרי' לקמן דחמשיב יום החיל (א) פי' יום ל' (ג) לאסור כשאר יום לחיל ושמע י"ל שממניא לו מעות לקנות לרכי עבודת כוכבים: ונעין

ג [לקמן ז:], **ד)** שם, **ה)** [בפ"ק: יום עוברין], **ד)** [לקמן ח.], **ה)** [ל"ל לפני עור וכן לקמן], **ו)** [בפ"ק בשקלים כב:], **ז)** [בפ"ק בשקלים יום ג:], **ח)** [ע"ז ה:], **ט)** [ל"ל ג:], **י)** [ל"ל ואלמא], **כ)** [ועי' תוס' ב"ק ד"ה ולמה], **ל)** [בפ"ק: יום עוברין].

גליון הש"ס

נמ' דאית ליה בהמה לדידיה. עיין לקמן דף יד ע"ב תוס' ד"ה מקום:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה הן בלא וכו' יום לחיל (פי' יום ל' לאסור כשאר יום לחיל) מע"ם וכ"ב הגה"ה היא: **(ב)** ד"ה לו לעמת וכו'. ע"ם מקשים נ"ב ונ"ל בדף יב במה שפרש"י ותוס' במשנה דמעוטים מעוטות:

מוסף רש"י

בדומין לך. ולא טריפה, הלכך מכל אחי למעוטי מאבר אבר מבע (לקמן נא.). ודלמא נח גופיה טריפה הוה. ותע"ג דאי כמה שנים, לבמת טריפה מיה סבירא ליה, הלכך לא נפקא ומאבר למעוטי טריפה ומבע מכל אחי למעוטה דבמת, ולא ממשמעותא דבמת, דבמ טריפה מיה, אלא מדיוקא, ומפרכים להאי אחי לגון בריאות, וטריפה הוא דאימעיט אבל ממוסר אבר לא (שם). **תמים בדרכיו.** עניו וסבלן (זבחים קסז). **להיות זרע למה לי.** הא אימעוט טריפה (לקמן נא.). **אי מאתך.** טריפה הוא דממעיט אבל זקן וסרים ממעט חולי דאבע ומיהו אל יעברו על ידיך שהרי רחמנא בעלמא אמר לצוותא בעלמא. **אתך בדומין לך.** אלא למדנו בדומין לך אלא שהודיעו שאינו עושה אלא לבעודו להיות לו לצוותא (זבחים קסז). **כתב רחמנא זרע.** לפי לצוותא בעי למיכתב אתך. ומהשתא על כרחך אתך יתירא הוא למידרש בו (שם). **יום א' כדברי רבי ישמעאל אומר.** לעולם אסור. שלשה לפניו ושלשה לאחריו שמשמרין אבר מבע (לקמן ז:). ואלו הן אידיהן. לאסורין ג' ימים לפניהן (לקמן ח.). **אחר תקופה.** היא תקופת טבת והיו עושין מ' יום לרפואת מי כדלקמן (שם). ושימנך. שלא תמלוך לומר קלנדא קרי אותן ללפני התקופה (שם).

יב א מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכה ג סמג לאוין מה טוש"ע יו"ד סי' קמח סעיף ג: **יג** ב מיי' שם הל' ג ד טוש"ע שם סעיף ג:

תורה אור השלם

1. וּמִכֹּל חַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ:
בראשית ו ט
2. אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ:
בראשית ו יט
3. אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה:
תהלים קלט ה
4. לֹא תַקִּלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ:
ויקרא יט יד

רבינו חננאל

[שלשה ימים] דתנן הן ואידיהן. כלומר מכלל ג' ימים הללו יום אידיהם. (אלא) או דלמא הן בלא אידיהן. ת"ש ר' ישמעאל אומר ג' לפניהם וג' לאחריהם אסור. ואי ס"ד יום אידיהן עצמו מכלל הג' הוא. ר' ישמעאל חשיב בכלל השלשה שלפני אידיהן. ועוד הדר חשיב ליה מכלל הג' שלאחר אידיהן תרתי דימני חשיב ליה. ופרקי' איידי דתנא ג' לפניהם תנא נמי ג' לאחריהן. ואע"פ שאינם ג' ימים לאחריהן אלא שני ימים בלבד. איני והאמר משמיה דשמואל יום א' לדברי ר' ישמעאל דאית ליה שלשה ימים לפניהן וג' לאחריהן לעולם אסור לישא וליתן עמהן. ואם תאמר ר' ישמעאל הן ואידיהן ג' סבירא ליה והא איכא רבינו וחמישי שמותר. פי' יום ראשון של שבוע לעולם יום אידן הוא וכשתחשוב לו ג' ימים הן ואידיהן אתה מתחיל מיום ששי ר' ז' יום ראשון הרי ג' ואחריהן ב' וג' כי יום אידם חשוב מכלל הג' נשאר לו רביעי וחמישי שמותר לו לשאת ולתת עמהן. ולמה אמר לעולם אסור. ופרקינן אליבא דר' ישמעאל ודאי הן בלא אידיהן. ולרבנן מאי. ופשיט רבינא מהא דתנן אלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדס וסטרנליא. ואמר רב חנן בר אבא קלנדס (ג') [ח'] ימים אחר התקופה. וסטרנליא ח' ימים קודם התקופה פי' ואלו ח' ימים כולם אידם הוא. ואי ס"ד הן ואידיהן ג' בשלמא היכא דיום אידם יום אחד הוא משכחת לה שני ימים לפני אידם. ואידם הרי שלשה. אלא קלנדס שאידם ח' ימים וב' ימים לפניהם. י' ימים אסור לשאת ולתת עמהם. אמאי קא פסק ותני ג' אלא ודאי ג' ימים דתנן הן בלא אידיהן. ודחי' לא לעולם הן ואידיהן. ותנא דידן קלנדס כוליה חד יומא חשיב ליה. ואתא רב אשי ופשטה דג' ימים